

ОСВІТНЯ І НАУКОВА ДИПЛОМАТІЯ В ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ

МЕТА: міжнародна співпраця в культурно-освітній сфері, популяризація української освіти та науки, пошук і представлення науковців та освітян, які репрезентують світові українські досягнення

СТРУКТУРА:

1. З'ясування сутності понять «освітня» та «наукова дипломатія».
2. Національні особливості у сфері освітньої дипломатії.
3. Освітня та наукова співпраця із країнами світу в рамках європейських і міжнародних організацій на прикладі Західноукраїнського національного університету.
4. Основні канали та інструменти освітньої і наукової дипломатії.
5. Рекомендації.
6. Література.

1. З'ЯСУВАННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТЬ «ОСВІТНЯ» ТА «НАУКОВА ДИПЛОМАТІЯ»

Для обґрунтування та правильного застосування термінологічного апарату щодо дипломатії, насамперед, з'ясуємо підходи вчених-дослідників до трактування та співвідношення понять «публічна дипломатія», «культурна дипломатія», «наукова дипломатія» та «освітня дипломатія».

Український та зарубіжний досвід засвідчує різноаспектність наукових точок зору в обґрунтуванні поняття «публічна дипломатія». Вчені продовжують дискутувати про тотожність і різницю термінів «публічна дипломатія» і «культурна дипломатія». Ця давня дискусія зводиться до двох точок зору. Перша стверджує, що термін «публічна дипломатія» є синонімом до терміна

«культурна дипломатія», оскільки і та, й інша дипломатії мають політичні цілі і спрямовані на формування громадської думки за кордоном. Друга точка зору говорить, що потрібно розділяти «публічну» і «культурну» дипломатії, оскільки публічна частіше реалізує політичні проекти, займається пропагандою, а дипломатія в галузі культури спрямована на встановлення стабільних, рівних, довгострокових і двосторонніх відносин між країнами.

Вважаємо, що «публічну дипломатію» можна розглядати як «культурну дипломатію», аргументуючи це тим, що публічна дипломатія держави – це урядовий механізм, спрямований на реалізацію зовнішньополітичних завдань держави і охоплює такі методи, як:

- 1) інформаційні проекти (пропаганда);
- 2) освітні та культурні обміни;
- 3) проекти в мережі Інтернет (цифрова дипломатія держави).

Вважаємо поняття «публічної дипломатії» широким, адже вона передбачає як інформаційне забезпечення внутрішньої та зовнішньої політики держави, так і створення її позитивного іміджу, її цілей та цінностей в очах зарубіжної громадськості, залучаючи представників цільової аудиторії до участі в різних культурних і освітніх програмах та проектах.

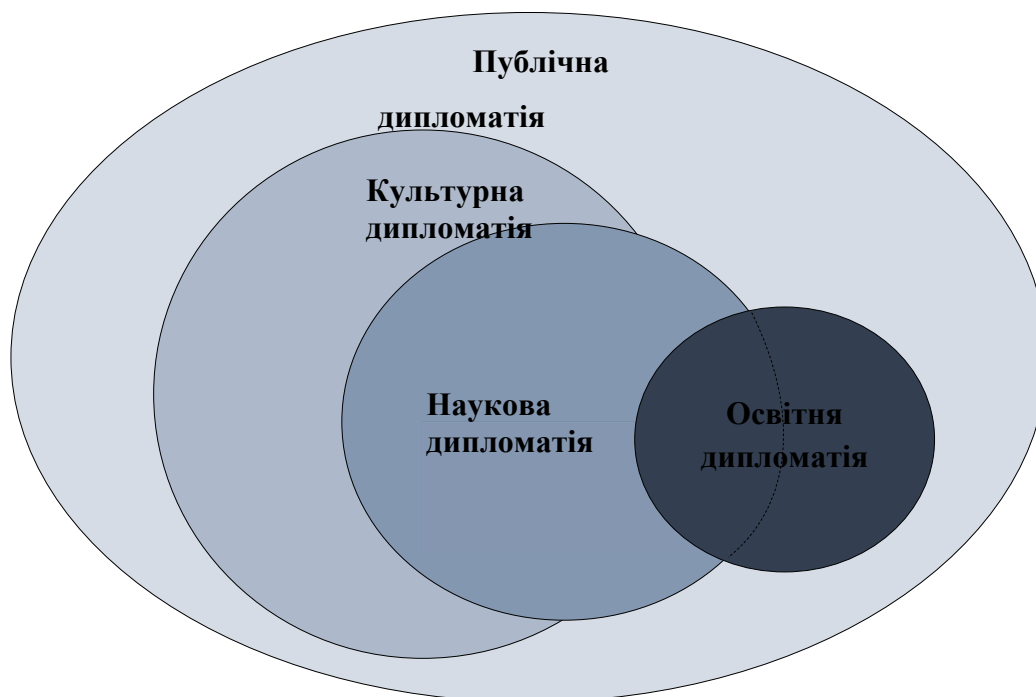

Рис. 1. Співвідношення понять «публічна дипломатія», «культурна дипломатія», «наукова дипломатія» і «освітня дипломатія» (авторська розробка)

Представники різних народів, нації і держави плекають надію, що майбутній світовий порядок буде побудовано на засадах справедливості,

свободи і безпеки. В умовах глобалізації міжнародного життя справдження цих сподівань є неможливим без вироблення спільного морального підходу до формулювання змісту та інтерпретації зазначених понять. У сучасних умовах обмеженості людських і фінансових ресурсів держави культурну дипломатію треба розглядати як пріоритетний та найбільш ефективний інструмент публічної дипломатії.

Спробуємо з'ясувати сутність культурної дипломатії. На зовнішньому напрямі – забезпечення іміджу держави й успішності її міжнародної політики, впізнаваності України та її культурного розмаїття, популяризація національних здобутків, і на внутрішньому – зміна парадигми культури і реформування культурної політики, від чого залежать зміст і якість культурного продукту.

Перш ніж розглядати проблеми у сфері наукової дипломатії, потрібно визначити межі цього поняття і сфери його застосування. Наука є середовищем, значною мірою вільною від впливу політичних ідеологій, в якій можна обмінюватися ідеями, незважаючи на культурні, національні та релігійні відмінності. Наукові цінності – раціональність, об'єктивність та універсальність – однакові у всьому світі. Політики і вчені все частіше сходяться на думці, що саме ці цінності і їх дотримання можуть сприяти поліпшенню відносин між країнами і встановленню довіри. Одночасно наука – це ресурс «м'якої сили».

Порівняно недавно з'явилося поняття «наукова дипломатія» як самостійний напрям зовнішньої політики держави. Вплив окремо взятої країни на міжнародній арені багато в чому визначається саме досягненнями науково-технічного прогресу, що можливий тільки в умовах міжнародної співпраці та вільного потоку ідей і думок.

Тому наукова дипломатія шукає шляхи для посилення симбіозу між інтересами і мотиваціями наукових і міжнародних політичних організацій. Однак вкрай важливо, щоб наукові та дипломатичні наміри були прозорими для уникнення маніпулювання наукою в політичних цілях і неприпустимою політизацією науки.

У цьому і полягає мета наукової дипломатії – сприяти поглибленню міжнародної співпраці в галузі науки і освіти.

Незважаючи на те, що мета наукової дипломатії зрозуміла, сам термін до тепер не має точного визначення, так як поняття «наукова дипломатія» незмінно охоплює три виміри – science in diplomacy, diplomacy for science, science for diplomacy, а саме:

1. *«Наука в дипломатії»*: наука може дати поради щодо інформування та підтримки цілей зовнішньої політики;

2. *«Дипломатія для науки»*: дипломатія може сприяти міжнародній науковій співпраці;

3. «Наука для дипломатії»: наукова співпраця може поліпшити міжнародні відносини.

У нерозривному взаємозв'язку з науковою розглядається освітня дипломатія, адже більшість сучасних університетів (саме вони є основними дієвими особами) тяжіють до моделі, в якій їх діяльність є можливою лише у нерозривному поєднанні наукової, освітньої та комерційної діяльності. Освітня дипломатія є вузькою ланкою, однією з численних предметних площин публічної дипломатії та успішно виконує всі їхні функції.

Вона передбачає визначення нового змісту відносин та місії організаційної культури в закладі освіти, зорієнтована на сучасні потреби педагогів, учнів, батьків, держави і суспільства, міжнародну мобільність студентів, викладачів, співробітників університетів, зростання інтересу закладів освіти до залучення іноземних студентів, оптимальне поєднання всіх потреб в єдине культурно-освітнє ціле, яке є живим організмом із гуманістичними принципами та толерантними правилами.

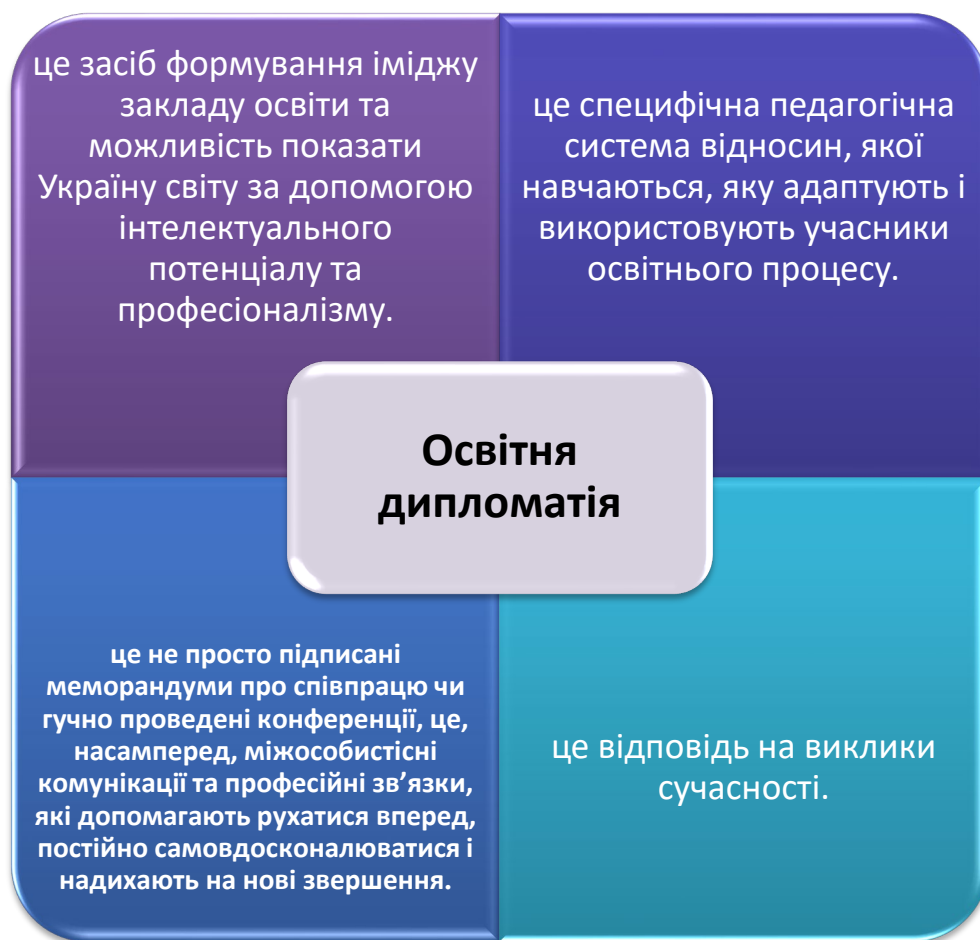

Рис.2. Дефініції поняття «Освітня дипломатія»

Функції освітньої та наукової дипломатії:

- функція пропаганди цінностей, політики та дій через їх вивчення та дослідження;
- інформаційно-комунікаційна функція, що покликана не тільки інформувати, а й навчати;
- функція розвитку взаємовідносин, що досить вдало виконується в університетах, де навчаються представники різних країн;
- функція просування позитивного сприйняття культури та національної ідентичності через освіту;
- університети роблять свій внесок у реалізацію функції військової пропаганди, яку потрібно розглядати лише з позиції гарантування національної безпеки та як таку, що є доповненням політичної функції публічної дипломатії.

Міністерство закордонних справ вперше в історії України розробило і затвердило Стратегію публічної дипломатії на 2021–2025 рр. Окрім чітких та вимірюваних цілей і завдань, документ визначає сім основних напрямів публічної дипломатії:

Рис. 3. Напрями публічної дипломатії МЗС України

Відповідно до Стратегії МЗС України на 2021–2021 рр. з'явився новий термін «науково-освітня дипломатія», визначений як напрям публічної дипломатії, що допомагає побудувати міцні партнерські відносини з іншими країнами чи регіонами завдяки науково-освітньому обміну; вирішувати глобальні, регіональні та національні виклики з використанням наукових

здобутків; формувати зовнішньополітичні рішення з урахуванням фактичних даних. Науково-освітня дипломатія також створює належні умови для міжнародної співпраці в галузі освіти та науки.

Вимірами роботи суб'єктів публічної дипломатії у сфері науково-освітньої дипломатії є:

- просування освітнього потенціалу України;
- сприяння залученню іноземних студентів до навчання в Україні;
- просування України як сприятливої країни для розвитку глобальних талантів;
- популяризація науково-технічних досягнень України;
- підтримка міжнародної співпраці в галузі освіти та науки;
- сприяння проведенню спільних міжнародних досліджень, наукових та освітніх обмінів, програм мобільності вчених і студентів.

У нашій державі наявна розгалужена мережа закладів вищої освіти, які мають досить серйозні міжнародні зв'язки та великий потенціал для впливу на зарубіжні аудиторії – через іноземних студентів, політиків, дипломатів, науковців, освітян зарубіжних країн тощо. Міжнародна університетська співпраця є безперечно найбільш ефективною формою науково-освітньої дипломатії.

Українські заклади вищої освіти відіграють суттєву роль у міждержавних відносинах, особливо це підкреслює та посилює факт присутності національних меншин у регіонах розміщення навчальних закладів, вивчення мови, історії, культури, контакти закладів вищої освіти із установами, організаціями країн походження національних меншин тощо

Міністерство освіти і науки України ставить завдання українським вишам щодо залучення додаткового фінансування на розвиток науки, матеріально-технічної бази, участь у міжнародних програмах мобільності студентів й викладачів через програми, фінансовані ЄС, іншими фондами та міжнародними організаціями.

2. НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ У СФЕРІ ОСВІТНЬОЇ ДИПЛОМАТІЇ

США. Після закінчення Другої світової війни, протягом якої основні зусилля у площині публічної дипломатії (далі ПД) знаходилися у руках військових, повноваження з її реалізації та координації в США були передані у руки цивільних. У часи холодної війни ПД провадило Інформаційне агентство США, основною місією якого було протистояти пропаганді СРСР та запобігти поширенню комунізму. На сьогодні питання освітньої дипломатії в США

регулюються такими основними актами, як: Закон про основні повноваження Державного департаменту США 1956 р., Закон США про інформацію та освітні обміни 1948 р., Закон про взаємні освітні та культурні обміни 1961 р.

Станом на 2021 р. організаційно за питання освітньої дипломатії в США відповідає Бюро освітніх і культурних справ, що підпорядковується заступникові керівника Державного департаменту США. З свого боку, йому підпорядковуються офіси з ПД у закордонних місцях. У США за останні десятиліття в структурі витрат на ПД відбулися кардинальні зміни, які засвідчили зростання частки витрат на ОД утримі та зробили її найважливішим інструментом, адже серед пріоритетів ПД США на першому місці знаходиться розвиток освітніх програм та програм обміну, що розглядається як найбільш ефективний інструмент за останні 50 років. До цього інструменту залучаються впливові категорії (науковці, освітяни, священнослужителі, жінки, журналісти й урядові, військові та політичні лідери), які надалі в країнах походження впливають на більш широкі сегменти населення. Особлива увага надається розвиткові програм вивчення англійської мови. Урядові агентства мають розширювати можливості через практику, наставництво та освітні програми в країнах своєї діяльності.

Окрема увага надається розвиткові співпраці з тими суб'єктами, що організовують туристичні та інші подорожі до США, охоплюючи освітянську та наукову громади. Американська дипломатія надає досить вагому і різноманітну підтримку університетам США.

Яскравий приклад виявив аналіз активності американських посольств і представництв у блогах та мікроблогах в Китаї, яка збігалася у часі, коли в університетах США розпочиналися періоди подання і приймання документів на навчання, а її результатами у 2011 р. стала 25% частка китайських студентів серед іноземних студентів у США. Така активність є послідовним продовженням досить успішної політики залучення талантів зі всього світу до США інструментами ПД.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ. Основною організацією, що реалізує завдання ОД Великобританії, є Британська Рада, яка не обмежується лише навчальними заходами, а й веде досить успішну комерційну діяльність. Результати SWOT аналізу ПД Великобританії на теренах США засвідчили, що можливості її розвитку зумовлені передусім зростанням попиту на міжнародну освіту (що, між іншим, можуть використати усі країни, які посідають перші позиції на світовому ринку освітніх послуг), а перевагою є велика кількість випускників університетів Великобританії, які працюють у США, у тому числі ті, хто отримував британські стипендії на навчання у США. З іншого боку, до загроз належить зменшення кількості студентів, які вивчали британську політику за

останні 25 років, а також загострення конкуренції за тих, хто прагне навчатися за кордоном, з боку інших англомовних країн та країн ЄС.

КАТАР. З метою завоювання позицій регіонального лідера в арабському світі Катар активно та цілеспрямовано реалізує політику «Міста освіти», як однієї зі складових ПД країни. Реалізація цього проекту спрямована на забезпечення світового рівня арабської освіти завдяки партнерським стосункам з провідними американськими і французькими університетами, при цьому основним джерелом фінансування такої політики виступає напівприватний Катарський фонд освіти, науки і суспільного розвитку.

АВСТРАЛІЯ. В Австралії розвиток ПД почали тісно пов'язувати з освітою лише з 2007 р., хоча розвиток експорту освітніх послуг розпочався задовго до цього, а вже у 2009–2010 рр. міжнародна освіта збагатила країну на 18 млрд.дол.авст. Ще з 1950-х, коли почав реалізовуватися План Коломбо в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, а далі і за підтримки державних органів та агенцій (Міністерство освіти, Програма допомоги зарубіжному розвитку, Австралійське агентство з міжнародного розвитку, Австралійська міжнародна освіта, Департамент закордонних справ та торгівлі тощо) здійснювалися цілеспрямовані зусилля з виведення освіти на місце найбільшого експортера австралійських послуг. До цього ж основними операторами стали австралійські університети, для яких навчання іноземних студентів було статтею значних доходів, а вони самі досягли чималого успіху у розбудові мережі наукових та освітніх зв'язків з університетами всього світу.

Україна не повністю використовує потенціал міжнародних культурно-освітніх обмінів, проте доволі плідною є співпраця із закладами вищої освіти Канади. Провідна роль у реалізації цього належить Канадському бюро міжнародної освіти, членами якого є 150 навчальних закладів країни. З українського боку, крім Міністерства освіти і науки України, координаційну роботу здійснює Спілка ректорів закладів вищої освіти. Сферами найбільшого зацікавлення для канадських освітян є співпраця з українськими навчальними закладами в галузі сільського господарства, енергетики та використанні природних ресурсів. У Канаді координаційним центром співпраці у цій галузі є створений у 2010 р. Консорціум прерійних університетів, в Україні цю роботу координує Національний університет біоресурсів і природокористування, активну участь беруть Львівський національний аграрний університет, Дніпропетровський державний аграрний університет, Сумський національний аграрний університет та Харківський національний технічний університет сільського господарства. У 2013 р. було розроблено спеціальну Програму українсько-канадської співпраці у сфері вищої освіти та проблеми забезпечення й контролю якості вищої освіти в Україні та Канаді. Для України важливим

напрямом міждержавної співпраці в сфері освіти з Канадою є сприяння збереженню ідентичності української молоді як із числа діаспори, так й українських громадян, що навчаються в Канаді. Подібну роботу проводять багато українських і канадських навчальних закладів та громадських організацій, таких як Манітобський, Саскачеванський, Альбертський університети в Канаді, Український католицький університет, Національний університет «Львівська політехніка», Львівський національний університет ім. І. Франка, Києво-Могилянська академія, Запорізький університет та ін. Організуються мовні курси, здійснюється координація навчальних програм, культурна та фінансова підтримка окремих наукових, мистецьких і просвітницьких заходів тощо. Таким чином, на законодавчому рівні закріплено чітко сформульовані інтереси урядів України та Канади щодо співпраці у сфері освіти, що полягають у спільній роботі над розвитком наукового потенціалу обох країн, обміні науковою інформацією, забезпеченні безперешкодної праці наукових і навчальних закладів, наукових шкіл та окремих науковців, функціонуванням програм з обміну студентами, сприянні громадській та культурно-просвітницькій діяльності в обох країнах.

Протягом останніх років кількість українських студентів, які обирають для навчання Канаду, постійно зростає. До того ж, порівняно з поширеною в минулі роки російською та американською освітою, канадські заклади вищої освіти більш привабливі та перебувають серед лідерів освітнього вибору українців. Загалом, упродовж 2013–2014 рр. за кордоном навчалось понад 46 тисяч українських студентів. Порівняно з 2009 р. ця кількість зросла на 82 %. За кількістю українських студентів Канада посідає четверте місце після Росії, Польщі та Німеччини. Якщо у 2009 р. у закладах вищої освіти Канади навчалися 715 українських громадян, то у 2013–2014 рр. – 2053 особи, тобто їх кількість зросла майже втричі. Функціонує велика кількість освітніх програм, участь у яких дає нові освітні можливості українським студентам: «Партнерство заради майбутнього» Агентства міжнародного розвитку Канади та асоціації університетів і коледжів Канади, стипендійна програма для відвідування лабораторій уряду Канади, Програма Магістр «Бізнес адміністрування», Програма стажування ім. Ф. Бантінга, стипендійний фонд ім. П. Яцика та ін.

Вибір українськими студентами навчання в Канаді визначений вигідним поєднанням престижності провідних навчальних закладів і порівняно невисокою вартістю навчання, важливе значення має наявність найбільшого у світі осередку української діаспори, що знижує проблеми культурної адаптації. Також важливе значення має той факт, що Канада створює комфортні умови для роботи студентів та їх працевлаштування. Найбільша кількість українських

студентів навчається в Альбертському університеті (м. Едмонтон), Манітобському університеті (м. Вінніпег), Саскачеванському університеті (м. Саскатун), Торонтському університеті (м. Торонто). Канадський уряд щодо українських студентів також має певні очікування, плани, наміри, бачення, пропозиції. Тому заклади вищої освіти Канади намагаються якомога ширше залучати на навчання іноземних студентів. Основні причини набору іноземних студентів – розвиток інтернаціоналізованого кампусу як важливого складника освітньої культури, зростання рівня залучення до спеціальних міжнародних програм, збільшення доходів, розширення контактів і поширення відомостей про університет. Загальна кількість іноземних студентів у закладах вищої освіти Канади – від 4 % до 10 %. Головними очікуваннями при цьому для Канади – формування у майбутньої інтелектуальної еліти полікультурної свідомості, толерантності та політкоректності, інтелектуальної мобільності та повноцінного саморозвитку особистості.

3. ОСВІТНЯ ТА НАУКОВА СПІВПРАЦЯ ІЗ КРАЇНАМИ СВІТУ ТА В РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ І МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Як було зазначено вище, науково-освітня дипломатія – це напрям публічної дипломатії, що допомагає побудувати міцні партнерські стосунки з іншими країнами чи регіонами завдяки науково-освітньому обміну; вирішувати глобальні, регіональні та національні виклики з використанням наукових здобутків; формувати зовнішньополітичні рішення з урахуванням фактичних даних.

Науково-освітня дипломатія також створює належні умови для міжнародної співпраці в галузі освіти та науки.

Варто зауважити, що на сьогодні, до найбільш ефективних форм публічної дипломатії задля просування «м'якої» сили країни належить міжнародна університетська співпраця.

Університети називають базою дипломатії знань, що забезпечують спрямування людей, знань і взаєморозуміння між народами. Адже саме навколо університетів досить вільно можуть об'єднуватися представники різних країн, неурядових організацій та компаній у пошуку шляхів вирішення глобальних і національних проблем.

Заклади вищої освіти відіграють все більш важливу роль у підтримці неурядових міжнародних взаємозв'язків, які, як частина міжнародних зв'язків країни, роблять свій внесок у переговорні процеси та прийняття рішень.

За роки незалежності нашої держави багато українських університетів мають значний досвід міжнародної співпраці, що, безумовно, сприяє інтернаціоналізації вищої освіти, розширює можливості випускників наших закладів вищої освіти на міжнародному ринку праці, а найголовніше – забезпечує формування у них вміння жити у полікультурному середовищі і працювати за умов жорсткої конкуренції. Практичним втіленням такої ситуації є науково розроблена й апробована модель міжнародної співпраці.

За роки діяльності Західноукраїнський національний університет розробив власну модель міжнародної співпраці, яка передбачає комплексну взаємодію з міністерствами та відомствами, міжнародними асоціаціями, організаціями, фондами, державними та громадськими організаціями іноземних країн, а також науковці та студенти університету беруть участь у різноманітних міжнародних грантових програмах та проєктах.

ЗУНУ є активним учасником програм, заходів, акцій в межах діяльності Представництва ЄС в Україні, Офісу віце-прем'єр міністра з питань європейської та євроатлантичної співпраці, Представництва Організації Об'єднаних Націй, Програми розвитку ООН в Україні, Представництва НАТО в Україні.

Університет є членом багатьох міжнародних асоціацій та організацій, зокрема:

Європейської асоціації іспано-української дружби та співпраці «Тарас Шевченко» (Іспанія), яка здійснює свою діяльність в рамках Проєкту співпраці в сфері туризму між Іспанією та Україною.

Європейської асоціації факультетів права: ELFA (Бельгія). Сьогодні організація налічує понад 150 членів з країн Європи та за її межами. ELFA виступає як міжнародний форум для обговорення правових тем, пов'язаних з юридичною освітою, а також веде переговори та підписує угоди про співпрацю з державними установами та освітніми установами в Європі та на міжнародному рівні. Щороку ELFA організовує конференцію, на якій членам пропонується брати участь у її пленарних засіданнях, семінарах і круглих столах. Для підтримки науковців-дослідників вона організовує премію ELFA за найкращу докторську дисертацію з європейського права. ELFA представляє та пропагує інтереси своїх членів у галузі юридичної освіти та досліджень щодо установ ЄС, міжнародних організацій, а також асоціацій юристів.

**CAMBRIDGE
UNIVERSITY PRESS**

Cambridge University Press
(Великобританія) – університетське
видавництво, що входить до складу
Кембриджського університету у
Великобританії. Завдяки
представництвам у продажах,
видавничих центрах та офісах у понад 40

країнах, видає понад 50 000 найменувань авторів із понад 100 країн.

INTERNOB MEN Ltd (Болгарія) – компанія,
яка надає можливість студентам стажуватися в
Болгарії у сфері міжнародного туризму.

Vistas Canada Edu (Канада) – Організація з
освітніх можливостей, яка поєднує технології, бізнес
та дипломні програми в Канаді з життєвими цілями
талановитих студентів в Україні, Польщі, Грузії,
Молдові та інших країнах Східної Європи. Компанія
підтримує різноманітні програми з навчанням
англійської мови в університеті та без нього,
засновану на освітніх потребах людини.

Міжнародної організації ALADESCO
(Марокко) – Цілями ALADESCO є налагодження
більш тісної двосторонньої співпраці у галузі вищої
освіти, науки та культури між державними
університетами та приватними закладами всіх
континентів.

FEFU Федерації «Обміни Франція – Україна»
(Франція) – Одним з важливих завдань ФОФУ є організація
лінгвістичного та професійного стажування для студентів.
Під час проходження практики у Франції студенти не лише
опановують свою професію на підприємствах, але й мають

можливість поліпшити рівень володіння французькою мовою та ознайомитися з культурою, традиціями та історією цієї країни.

Громадської організації «Україно – Американська асоціація працівників вищої школи» - Ukrainian – American association of College Educators – асоціація є добровільним об'єднанням громадян України та інших країн світу, створена на засадах професійної належності та об'єднує представників освітянської професії – викладачів та адміністраторів вищих навчальних закладів, науковців, публічних діячів та інших осіб.

Завдання асоціації – налагоджувати, розвивати та підтримувати прямі міжнародні контакти і зв'язки; здійснювати обмін досвідом, співпраця з міжнародними організаціями такого ж напрямку діяльності; проводити конференції, семінари та інші заходи; здійснювати обміни делегаціями молоді, вчених, дослідників, викладачів, фахівців різних галузей знань; приймати і реалізовувати проекти і програми Асоціації на території України та за її межами.

AIESEC – міжнародна молодіжна некомерційна, неполітична, незалежна організація, повністю керована молоддю у віці від 18 до 29 років, метою якої є мир і реалізація лідерського та професійного потенціалу молоді шляхом міжкультурного обміну. AIESEC займається міжнародними програмами стажувань та супутньою діяльністю, яка уможливорює стажерам отримати практичну освіту, розвиває лідерський потенціал завдяки організації різноманітних проєктів, а також забезпечує освітній процес для членів організації і всіх, хто співпрацює з нею.

Балтійської Програми Університетів (Baltic University Programme, BUP) – однією з найбільших університетських кооперацій у світі, де близько 90 університетів-учасників регіону Балтійського моря співпрацюють в галузі освіти та досліджень сталого розвитку та демократії. Балтійська Програма Університетів прагне знайти нові шляхи взаємодії між університетами та суспільством. BUP

зосереджується на питаннях сталого розвитку, охорони навколишнього

середовища та демократії в регіоні Балтійського моря. ВУР підтримує ключову роль, яку університети відіграють у демократичному, мирному та сталому розвитку.

Європейської асоціації міжнародної освіти (European Association for International Education) – організації, яка будує екосистему, де свіжі ідеї та найкращі практики можуть процвітати та формувати поле інтернаціоналізації. Організація пропонує платформу для навчання, створення мереж та обміну знаннями. Діяльність організації спрямована на те, щоб допомогти професіоналам досягти успіху у своїй роботі, надаючи академічним та неакадемічним професіоналам найкращі практики для вирішення проблем інтернаціоналізації та забезпечуючи платформу для стратегічного обміну. Організація співпрацює з ключовими зацікавленими організаціями та установами і прагне сприяти та стимулювати відповідну міжнародну освіту в Європі та за її межами.

Європейської асоціації університетів (European university association) – яка представляє понад 800 університетів та національні конференції ректорів у 48 європейських країнах. Основна місія EUA — сприяти розвитку гармонійної системи європейської вищої освіти та науково-дослідної роботи, надаючи активну підтримку своїм членам як автономним інституціям у розвитку якості навчання, викладання і дослідницької роботи.

Великої Хартії університетів (Magna Charta Universitatum) – організація проводить свою роботу для забезпечення цілісності інтелектуальної та наукової роботи в установах та суспільстві, тим самим зміцнюючи довіру до відносин між університетами та їх громадами, незважаючи чи це місцеві, регіональні, національні чи глобальні.

Мережі університетів транскордонного співробітництва (Border University Network, Bialystok)<https://sup.uwb.edu.pl/ru/>

Мережі університетів Східної Європи (The Eastern-European University Network) – лідером мережі є Люблінський Католицький університет

Іоанна Павла II. Метою мережі є співпраця у наукових дослідженнях, навчання студентів та встановлення контактів з університетами, що реалізовується за допомогою кількох заходів, включаючи розподіл міжнародних грантів та дослідницьких проєктів, обмін науково-дослідницькими службами, використання інфраструктури, реалізація спільних освітніх проєктів - таких як розробка міжнародних навчальних програм, обмін студентами та викладачами, або підготовка та публікація спільних наукових статей.

Міжнародної культурно-освітньої асоціації (International Cultural and Educational Agency)

ЗУНУ розвиває науково-освітнє партнерство шляхом укладання двосторонніх угод з іноземними університетами, що передбачають короткострокові і довгострокові поїздки для викладачів і наукових співробітників. Основою міжнародної співпраці Західноукраїнського національного університету станом на зараз є 112 договорів з іноземними університетами-партнерами з понад 30 зарубіжних держав, а саме:

Австрія: Віденський університет прикладних наук ВФІ та Віденська вища педагогічна школа

Болгарія: Економічна академія імені «Д. А. Ценова»; Софійський технічний університет; Економічний університет Варни

Боснія і Герцеговина: Університет-Коледж
«ЦБД – Центр Бізнес Досліджень» Кіселяк

Білорусь: Брестський державний технічний
університет; Білоруський державний економічний
університет; Поліський державний університет

Греція: Технологічний освітній інститут
Західної Македонії; Університет Аристотеля, м.
Салоніки

Грузія: Державний економічний університет
ім. Шота Руставелі

Данія: Організація Школа Бізнесу

Естонія: Талліннська бізнес школа,
DKLexAcademy

Італія: Університет «LaSapienza», м. Рим

Іспанія: Бізнес-школа університету Наварра

Канада: Технологічний інститут Британської Колумбії, Канадський коледж англійської школи, м. Ванкувер, VistasCanadaEdu, м. Ошава, Онтаріо

Казахстан: Карагандинський економічний університет

Китай: Технологічний університет Хубею, Nanjing Jiangnan Silk Road Culture Communication Co.,Ltd., The Belt And Road International Study Center Limited, Педагогічний університет Нінде Університет

Ян Ен

Латвія: Технологічна академія Резекне, Балтійська міжнародна академія

Литва: Каунаський технологічний університет

Македонія: Інтегрований бізнес факультет

Марокко: Академія Гоффман

Молдова: Придністровський державний університет ім. Т.Г. Шевченка, Державний університет Молдови, Молдавська Економічна Академія, Міжнародний інститут менеджменту «ІМІ-NOVA», Європейський Університет Молдови

Німеччина: Дрезденський технічний університет, Університет м. Зігена, Університет прикладних наук і мистецтв м. Дортмунда, Оснабрюцький університет, Технічний університет в м. Дегендорф, Інститут соціальних наук Лейбніца, Університет прикладних наук (HTW Berlin)

Нідерланди: ІНХолланд університет

Норвегія: Університет Норд

Польща: Академія фінансів у м. Варшава; Вища школа інформатики та економіки Товариства «Знання», Ольштин; Вроцлавський економічний університет; Європейський університет у Варшаві; Вища школа менеджменту у Варшаві; Куявська вища школа у Влоцлавеку; Гданський університет, м. Гданськ; Державна вища школа ім. Папи Римського Івана Павла II в м. Біла-Підляська; Економічний університет в Катовіце; Європейська Вища школа готельного бізнесу, туризму і підприємництва, м. Сопот; Жешувський університет; Інститут радіоелектроніки технологічного університету, м. Варшава; Краківський економічний університет; Куявсько-Поморська вища школа в Бидгощі; Лодзький університет; Люблінський католицький університет Івана Павла II.; Малопольська вища економічна школа, м. Тарнов; Мовна школа «THE BEST» в м. Лежайськ; Морська Академія в Гдині; Познанський економічний університет; Полонійна Академія, м. Ченстохова; Сілезький технологічний університет; Університет Білостока; Університет ім. Леона Козмінського; Університет у Бельсько-Бялій; Ягеллонський університет м. Кракова; Університет економіки в Бидгощі; Вища лінгвістична школа в Ченстохові; Сопотська Вища Школа; Технічний університет м Лодзь; Академія Ignatianum; Державна Вища Школа ім. Симона Шимоновіца в Замості; Академія ВСБ; Технологічно-природничий університет ім. Яна і ЄнджеяСнядецьких у Бидгощі; Університет Казимира Великого; Вармінсько-Мазурський університет в Ольштині; Університет соціальних та медичних наук у Варшаві; Люблінська Вища школа в Риках; Опольський політехнічний університет; Великопольська Вища Соціально-економічна школа в Шьроді; Інститут Європейської інтеграції; Суспільна академія наук, м. Лодзь; Седльцький природничо-гуманітарний університет; Сілезький університет в Катовіцах.

Румунія: Університет імені А. Й. Куза Ясси; Політехнічний університет Бухареста

США: Університет штату Мейн; Лабораторія інфраструктури критичної надійності Університету НЬЮ-ГЕМПШИР; Міжнародна культурно-освітня асоціація, м. Чикаго; Програма розвитку ООН ("ПРООН"); Державний університет Кент

Словаччина: Університет Матея Бела, м. Банська Бистриця; Пряшівський університет; Технічний університет в м. Кошице; Тренчанський університет ім. Александра Дубчека; Католицький університет у м. Ружомберок; Школа економіки та менеджменту державного управління в Братиславі

Словенія: Люблянський університет

Туреччина: Американський університет Гірне; Стамбульський Айдин університет; Університет Мармара; Університет Чукурова; Університет ім. Наміка Кемаля

Швеція: Університет Уппсала

Угорщина: Університет прикладних наук імені Яноша Кодолані; Центрально-Європейський університет м. Будапешт

Франція: Інститут Міжнародної Торгівлі, м. Дюнкерк; Університет науки та технологій, м. Лілль 1; Університет Гренобль Альпи (УГА)

Чеська Республіка: Південночеський університет в Чеське Будейовіце; Чеський технічний університет в Празі; Європейський Інститут врегулювання спорів, посередництва та арбітражу

Як бачимо, на сьогодні географія співпраці ЗУНУ досить широка, виходить за межі європейського континенту і це дає хороші переваги у сфері провадження науково-освітньої дипломатії. Досить необдуманим може бути рішення покладання зусиль освітньої дипломатії на одну інституцію чи групу університетів, адже сукупний вплив більш широкого кола залучених закладів освіти є тим сильнішим, чим більш диверсифікованим є коло суб'єктів, а контрдії конкурентів не зможуть носити точковий характер. До того ж репутаційні ризики можуть досить впливати на імідж, бо, як стверджує Ворен Баффет: «Репутацію розбудовують 20 років, а втратити можна за 5 хвилин».

Західноукраїнський національний університет надає широкі можливості українським студентам, які навчаються за програмами міжнародного обміну.

Зокрема, щороку студенти університету мають змогу навчатися за умовами Українсько-польської програми міжнародного обміну. За останні три роки цією програмою скористалося понад 60 наших студентів, які навчалися у таких університетах: Лодзький університет, Вроцлавський економічний університет, Катовіцький економічний університет, Познанський університет економіки та бізнесу, Гданський університет.

ЗУНУ співпрацює в рамках програм ДААД з Дрезденським технічним університетом, за умовами Українсько-німецької програми навчалося 7 студентів.

ЗУНУ бере активну участь в рамках програми Еразмус+ з такими вищими партнерами: Університет Інхолланд (Нідерланди), Університет Норд (м. Бодо, Норвегія), Катовіцький економічний університет (м. Катовіце), Університет прикладних наук ім. Яноша Кодолані (Угорщина), Дортмундський університет прикладних наук (м. Дортмунд), Вроцлавський економічний (м. Вроцлав, РП), Технічний університет в Кошиці (м. Кошице, Словаччина), Полонійна

академія в Ченстохові (м. Ченстохов), Південночеський університет у Чеському Бодейовіце (м. Чеське Бодейовіце), Університет ім. Д. А. Ценова (Болгарія)

Здобуття вищої освіти в Україні іноземними студентами користується великим попитом. Тепер в Україні навчаються іноземні громадяни зі 147 країн світу. ЗУНУ має ліцензію на підготовку іноземних громадян за акредитованими спеціальностями. В університеті навчаються студенти з Азербайджану, Габону, Гамбії, Ганни, Гвінеї, Греції, Демократичної Республіки Конго, Екватору, Екваторіальної Гвінеї, Ефіопії, Єгипету, Замбії, Зімбабве, Індії, Камеруну, Китаю, Конго, Кот-д'Івуару, Литви, Ліберії, Марокко, Нігерії, Пакистану, Російської Федерації, Руанди, Сирії, США, Сьєрра-Леоне, Руанди, Танзанії, Туркменістану, Узбекистану, Словаччини, Італії.

Студенти-іноземці показують високій рівень професійної підготовки, прагнення до знань і беруть активну участь у науковому та громадському житті університету. Станом на 2021 рік – 22 іноземних студенти навчаються в аспірантурі.

Університет у важких умовах 2020 року зберіг контингент студентів іноземців та планує його збільшення.

4. КАНАЛИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ОСВІТНЬОЇ І НАУКОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УНІВЕРСИТЕТІ:

КАНАЛИ:

ЦИФРОВІ: вебсайти, соціальні мережі, YouTube- канали, особисті блоги, влоги, платформи eLearning.

МАСМЕДІА: локальні та міжнародні, всеукраїнські, регіональні ЗМІ – ТБ, радіо, онлайн, друковані.

ІВЕНТИ: заходи, події.

АМБАСАДОРИ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ І НАУКИ: студентство і науковці.

ІНСТРУМЕНТИ:

- ✓ наукові дослідження
- ✓ участь у міжнародних конференціях, семінарах
- ✓ наукові зустрічі, організовані однією із сторін
- ✓ обмін викладачами для читання лекцій і консультацій
- ✓ розробка спільних курсів

- ✓ публікація результатів наукових робіт у періодичних виданнях обох сторін
- ✓ обмін науковою літературою
- ✓ організація спільних культурних заходів
- ✓ подання спільних проєктів на здобуття зовнішніх грантів
- ✓ обмін викладачами/студентами/науковими співробітниками
- ✓ навчання за програмами двох дипломів
- ✓ семестрове навчання

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1.Формування власної моделі міжнародної діяльності, що охоплює співпрацю із галузевими міністерствами освіти, дипломатичними та консульськими установами, органами місцевого самоврядування, меріями міст, закладами освіти, фондами, державними та громадськими організаціями зарубіжних країн.

2.Створення у структурі кожного університету відповідного відділу з реалізації стратегії міжнародної діяльності університету. Його робота має бути зорієнтована на розвиток, розширення та зміцнення міжнародних зв'язків та авторитету університету у світовому освітньому та науковому співтоваристві. А саме:

- налагодження міжнародних зв'язків з іноземними партнерами (університетами), міжнародними організаціями, асоціаціями, науковими установами через укладення двосторонніх або багатосторонніх угод про співпрацю;
- організація, координація та контроль міжнародних програм та академічної мобільності університету;
- організаційний та документаційний супровід закордонних стажувань, міжнародних програм обміну, «двох дипломів» тощо.
- інформування про міжнародні наукові та освітні грантові програми, проєкти, фонди, стипендії;
- організація візитів і прийомів іноземних фахівців та делегацій;
- ведення звітності результатів міжнародної діяльності університету.

3.Розширення академічної мобільності університету, його інтеграція у світовий та європейський освітньо-науковий простір шляхом залучення студентів, аспірантів, докторантів, професорсько-викладацького складу, науковців у міжнародних проєктах, програмах і спільних наукових дослідженнях.

Загалом академічна мобільність передбачає залучення учасників освітнього процесу університету до освітнього процесу іншого закладу вищої

освіти (наукової установи) в Україні або поза її межами, проведення наукових досліджень із можливістю перезарахування в установленому порядку освоєних навчальних дисциплін.

Право на академічну мобільність може бути реалізоване на підставі міжнародних договорів про співпрацю в галузі освіти та науки, міжнародних програм і проєктів, договорів між українськими чи закордонними закладами вищої освіти (науковими установами), їх основними структурними підрозділами, а також може бути реалізоване учасником освітнього процесу з власної ініціативи, на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів.

За місцем реалізації права на академічну мобільність вона поділяється на внутрішню та міжнародну.

Міжнародна академічна мобільність – участь представників освітнього процесу університету у навчальній, науково-педагогічній чи науковій діяльності закордонного закладу вищої освіти, наукової установи, організації упродовж певного періоду. Оптимальним терміном вважається семестр або один академічний рік. Програми академічної мобільності повинні відповідати напрямам освітньої діяльності університету.

4. Організація освітнього процесу в університеті має відбуватися відповідно до сучасних стандартів якості освіти, що, зокрема, ініціюють розвиток міжнародної співпраці університетів та процесу інтернаціоналізації вищої освіти. *Так, за сприяння Британської Ради в Україні понад 20 українських закладів вищої освіти отримали гранти на ознайомчі візити та партнерську співпрацю з британськими університетами в різних сферах.*

5. Заохочення до наукових досліджень, через формування в університетах наукових шкіл, наукових підрозділів, штатних наукових працівників, науково активного студентства, адже наука в університетах є важливим сегментом науки в державі.

Університетська наука, як мінімум має три важливі напрями для застосування:

- використання останніх досягнень науки у формуванні адекватного змісту освіти (нові підручники, навчальні посібники, спеціальності та освітньо-професійні програми);
- підготовка наукових кадрів через діяльність аспірантури та докторантури;
- джерело отримання нових знань, база новітніх інноваційних освітніх технологій.

6. Системність та скоординованість зусиль у напрямі розвитку освітньої та наукової дипломатії університету задля поліпшення якості вищої освіти;

підвищення ефективності наукових досліджень; збагачення індивідуального досвіду учасників освітнього процесу шляхом знайомства з іншими моделями створення та поширення знань; підвищення конкурентоздатності як випускників, так і університету в цілому на українському та міжнародному ринках освітніх послуг і праці; формування позитивного іміджу серед українських і закордонних закладів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Висоцький О.Ю. Публічна дипломатія: конспект лекцій. Частина І. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020. 56 с.
2. Відділ міжнародних зв'язків ЗУНУ. URL:<https://www.wunu.edu.ua/department-of-international-relations/?do=cat&category=department-of-international-relations/>(дата звернення: 30.03.2021).
3. Візит представників прерійних університетів та Місії з академічної співпраці в галузі сільського господарства до НУБіП України. URL : <http://nubip.edu.ua/node/5707>
4. Зінько, С.Ю. Сучасна публічна дипломатія Катару / Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Наук. вісник: зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. Вип. 59 (№ 4). С. 760-765.
5. Ільницький Д. О. Соціально-економічний вимір освітньої дипломатії: теорія, практика та методики аналізу / Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право. 2014. № 1. С. 72–80.
6. Політика культурної дипломатії: стратегічні пріоритети для України: зб. наук.-експерт. матеріалів / за заг. ред. О. П. Розумної, Т. В. Черненко К. : НІСД, 2016. 92 с. (Сер. «Гуманітарний розвиток», вип. 5).
7. Проскура О. І. Освітня дипломатія: визнання інновацій педагогічної системи освіти України у ХХІ столітті. «Освіта ХХІ століття: теорія, практика, перспектива»: матеріали Першої міжнародної науково-практичної мережі Інтернет-конференції, м. Київ, 18 квіт. 2019 р. Дидактика: теорія і практика. Київ : Фенікс. С. 222–225.
8. Стадний Є. Понад 46 тисяч українців навчаються за кордоном/ URL: <http://time-ua.com/novini/osvita/13920-ponad-46-tisyach-ukrancv-navchayutsya-za-kordonom---ekspert>
9. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегія/public-diplomacy-strategy.pdf>

10. Тищенко-Тишковець О.М. Публічна дипломатія у системі зовнішньої політики / Автореф. на здоб.наук. ступ. канд. політ. наук. Київ. КНУ ім.Т.Шевченка. 2011. 20 с.
11. Тіммонс В. Реалізація державної політики в галузі контролю за якістю освіти в країнах. URL: <http://dinz.gov.ua/index/ua/category/35>
12. Чирва А. С. Студентська мобільність в інтернаціоналізаційних процесах сучасної Канади / Народна освіта : електронне фахове видання. Біла Церква, 2009. Вип. № 1 (7). Розд. 5. URL : <http://www.narodnaosvita>.
13. Byrne C., Hall R. Australia's international education as public diplomacy: soft power potential // Discussion papers in diplomacy. NIIR Clingendael. July 2011. №121. 38 p.
14. Glassgols S.M. Public diplomacy: the evolution of literature. 12.01.2004. P.6-52. URL: http://uscpublicdiplomacy.org/pdfs/Stacy_Literature.pdf
15. Leonard M., Stead C., Smewing C. Public diplomacy. London: The Foreign Policy Centre. 2002. P.22-137.
16. Nakamura K. H., Weed M. C. U.S. Public Diplomacy: Background and Current Issues. Congressional Research Service: Report for Congress. December 18, 2009. 70 p.
17. Suomi K., Jarvinen R. Tracing reputation risks in retailing and higher-education services // Journal of Retailing and Consumer Services, №20, 2013. Elsevier. P.207-217.
18. U.S. National Strategy for Public Diplomacy and Strategic Communication. / Strategic Communication and Public Diplomacy Policy Coordinating Committee (PCC) Released June 2007. 4-34 p.
19. Vinet L. Universities and Knowledge Diplomacy // Procedia Social and Behavioral Sciences №41, 2010. Selected Papers of Beijing Forum 2008. P.6772-6776.
20. Zhonga X., Lua J. Public diplomacy meets social media: A study of the U.S.Embassy's blogs and microblogs // Public Relations Review, №39, 2013. Elsevier. P.54.